

УДК 372.874

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-2-35>

Захар ШЕВЧУК,

orcid.org/0000-0002-0423-2031

старший викладач кафедри рисунка

Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури

(Київ, Україна) zakhar.shevchuk@naoma.edu.ua

Владислав КРАВЦОВ,

orcid.org/0000-0006-2748-5206

викладач кафедри рисунку

Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури

(Київ, Україна) v.k.art.rs@gmail.com

СИНТЕЗ АКАДЕМІЧНОГО ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ПІДХОДІВ У НАВЧАННІ РИСУНКУ

У статті підкреслено практичну необхідність застосування академічних та експериментальних підходів у навчанні рисунку як важливих напрямів розвитку технічної майстерності та творчого потенціалу здобувачів освіти художнього профілю. Розкрито значущість академічного рисунку для становлення художньої технічної творчості та формування уявлень про принципи та способи зображення об'єктів на площині.

У представленій статті розглянуто особливості синтезу академічного та експериментального підходів у навчанні рисунку.

Визначено, що академічний рисунок є основою для розвитку в здобувачів освіти уявлень та формування знань про технічну специфіку відтворення форм, пропорцій, співвідношень окремих складових та цілісного об'єкту на площині. Прості та складні рисунки мають різне навчальне призначення, але академічний підхід дозволяє оволодіти класичними художніми техніками. В експериментальних підходах застосування здобутих знань академізму, дозволяє максимально ефективно втілити творчий потенціал, креативність, сприяє генерації нестандартних ідей. Синтез академічного та експериментального забезпечує виконання художнього твору з активізацією когнітивних здібностей та творчого задуму. Застосування цифрових технологій якісно змінює підходи до організації освітнього процесу в опануванні предметів художнього циклу, в тому числі рисунку. З одного боку цифрові інструменти допомагають у виконанні ескізів, графічних зображень та в класичних техніках, а з іншого – основи знань та вмінь академічного рисунку дозволяють краще опанувати цифровими можливостями виконання графіки, дизайну та проектування.

Отже, синтез академічного та експериментального підходів у навчанні рисунку дозволяє розширити кругозір майбутніх митців, сприяє закріпленню класичних технік виконання рисунку в теоретичному та практичному аспектах і створює умови для реалізації творчого потенціалу, поглиблює уявлення про можливості застосування нетрадиційних технік, новітніх матеріалів та сучасних цифрових засобів у зображенні об'єктів реальної та уявної дійсності.

Ключові слова: мистецтво, навчання, здобувачі освіти, академічний рисунок, образність, творчий потенціал, інновація, експериментальний підхід.

Zakhar SHEVCHUK,

orcid.org/0000-0002-0423-2031

Senior Lecturer at the Drawing Department

National Academy of Fine Arts and Architecture

(Kyiv, Ukraine) zakhar.shevchuk@naoma.edu.ua

Vladyslav KRAVTSOV,

orcid.org/0009-0006-2748-5206

Lecturer at the Drawing Department

National Academy of Fine Arts and Architecture

(Kyiv, Ukraine) v.k.art.rs@gmail.com

SYNTHESIS OF ACADEMIC AND EXPERIMENTAL APPROACHES IN TEACHING DRAWING

The article emphasizes the practical necessity of applying academic and experimental approaches in teaching drawing as important areas for developing technical skills and creative potential in art students. It reveals the significance of

academic drawing for the development of artistic technical creativity and the formation of ideas about the principles and methods of depicting objects on a plane.

The article examines the features of the synthesis of academic and experimental approaches in teaching drawing.

It has been determined that academic drawing is the basis for the development of students' ideas and the formation of knowledge about the technical specifics of reproducing shapes, proportions, and relationships between individual components and a whole object on a plane. In experimental approaches, the application of acquired academic knowledge allows for the most effective realization of creative potential and creativity, and contributes to the generation of non-standard ideas. The synthesis of academic and experimental approaches ensures the creation of a work of art with the activation of cognitive abilities and creative intent. The use of digital technologies is fundamentally changing approaches to organizing the educational process in teaching art subjects, including drawing. Digital tools help in the execution of sketches, graphic images, and classical techniques, and on the other hand, the basics of academic drawing knowledge and skills allow for a better mastery of the digital possibilities of graphics, design, and engineering.

The synthesis of academic and experimental approaches in drawing education broadens the horizons of future artists, helps to consolidate classical drawing techniques in theoretical and practical aspects, and creates conditions for the realization of creative potential, deepens the understanding of the possibilities of applying non-traditional techniques, newest materials, and modern digital tools in depicting objects of real and imaginary reality.

Key words: art, education, students, academic drawing, imagery, creative potential, innovation, experimental approach.

Постановка проблеми. В закладах освіти художнього спрямування, рисунок є одним із провідних предметів вивчення серед усіх навчальних дисциплін. Академічний рисунок, в практико-теоретичних дослідженнях, розглядається як основа різних видів мистецьких зображень на площині. Оволодіння базовими аспектами академічного рисунку сприяє підвищенню образотворчої грамотності, відпрацюванню технік роботи з натурою та розвитку вмінь відтворювати справжні реалістичні зображення на площині.

Водночас сучасний розвиток цифрових технологій, різноманітність інформаційних потоків зумовлюють появу експериментальних підходів до виконання рисунку з використанням комп'ютерної техніки, нетрадиційних матеріалів тощо. В теперішній практиці навчання рисунку особливе значення має синергія класичних та експериментальних підходів. Поєднання усталених методів і прийомів зображення та відтворення об'ємного простору на площині, з дотриманням поетапності від простого до складного, від простих предметів із мінімальною кількістю складових до об'єктів з комплексною архітектонікою та неординарністю, креативність в роботі із сучасними технічними засобами, застосування нетрадиційних методів є тим основним підґрунтям для фундаментальності образотворчої компетентності та створення якісно нових технологічних підходів до навчання рисунку.

Зрештою кінцевим результатом такого творчого конгломерату є конструктивна побудова форм, об'єму, тональних співвідношень і градація для формування цілісного, емоційно насиченого образу, втілення креативності, відпрацювання художньої майстерності.

Аналіз досліджень. Дослідження специфіки викладання академічного рисунку у створенні

образно-пластичних рішень художнього твору відображені в роботах Білого В. Різні підходи до вивчення академічного рисунку висвітлено в наукових працях Демиденко О., Потапенко М., Потапенко Г. Основи викладання рисунку та методику організації навчання в закладах художнього напрямку обґрунтовано в роботах Піддубної О. Використання інновацій та експериментальних підходів у навчанні рисунку та інших мистецьких дисциплін досліджує науковиця Стрельцова С. В. та інші.

Мета статті – розглянути особливості синтезу академічного та експериментального підходів у навчанні рисунку. Основними завданнями визначено: проаналізувати ключові аспекти навчання академічного рисунку, розглянути експериментальні підходи в навчанні рисунку та узагальнити важливість синтезу академічного й експериментального для художнього вираження майбутнього твору.

Виклад основного матеріалу. В навчанні академічному рисунку важливим є дотримання послідовності в формуванні знань, умінь та навичок усіх способів виконання творчих і фахових завдань, де пріоритетним є практичне оволодіння технологією відображення предметно-об'єктивного світу з емоційним забарвленням на площині. Завдяки базовому опануванню постулатами академічного рисунку відбувається вибір шляху до образно-пластичного вирішення майбутнього художнього твору, пошук потрібної форми тощо. Тобто спочатку зображення формується в уяві митця, а потім відбувається його втілення на полотні. Для цього вирішується форма, пропорції, співвідношення компонентів та цілісного об'єкту, наповненість декором. Зробити все це естетично грамотно та з дотримання художніх технік можливо завдяки ґрунтовному оволодінню теоретичними знанням

та практичними навичками виконання академічного рисунку (Білий, 2021: 193).

Експериментальні підходи в навчанні рисунку ґрунтуються на базових знаннях академічного рисунку, але надають більш широкий діапазон для творчого мислення та відображення предметно-об'єктивної дійсності з підсиленням емоційної виразності. Обов'язковим для розвитку експериментальних, нетрадиційних технік виконання рисунку є сформованість уявлень про класичну побудову об'єкта на площині, вміння виконувати ескізування, аналізувати існуючі форми, володіти принципами узагальнення і деталізації та тим самим збагачувати власний творчий потенціал та майстерно втілювати різні художні техніки. Митець має осмислювати причинно-наслідкові зв'язки між змінами композиції в експериментальному рисунку, його естетичний та емоційний характер. В експериментальному підході відбувається формування нових культурних знаків, дослідження меж естетичності, використання новітніх матеріалів, сучасних засобів виразності, моделювання та формування якісно нових явищ, зрештою – створення інноваційного художнього твору (Оленіна, Чирва, 2020: 57).

В академічному рисунку вирішуються образотворчі завдання через пошук виразної та змістовної форми. Цей процес супроводжується оволодінням художньою технікою внаслідок відтворення об'єктивної дійсності у поєднанні з суб'єктивним сприйняттям. Під час навчання академічному рисунку активізуються навчальні здібності студентів, а внаслідок використання експериментальних підходів більшою мірою реалізується творчий потенціал на основі досконалого володіння базовими техніками виконання академічного рисунку. Творче осмислення об'єктивної дійсності, в процесі навчання рисунку, відбувається в процесі пошуку виразних якостей натури та їх транслювання у вигляді виконання відповідного рисунку. При чому художня виразність залежить від художніх здібностей, особистісних якостей здобувача освіти, рівня творчого досвіду та здобутих знань і сформованих вмінь і навичок художнього спрямування. Якісний рисунок – це результат втілення творчих задумів в художніх образах. У процесі вивчення технологій академічного та експериментального рисунку важливими залишаються зв'язок теорії з практикою, знання креслень і перспективи, пластичної анатомії, теорії тіней тощо (Котлярова, 2007: 75).

Синергія академічного та експериментального підходу в навчанні рисунку сприяє розширенню візуального словникового запасу здобувачів

освіти, всебічного розуміння кольору і форм, спонукає до розвитку креативності та нестандартного мислення, розвиває вміння генерувати нові концептуальні ідеї тощо.

В умовах сучасної цифровізації комп'ютер виступає потужним інструментом втілення творчих задумів. Проте без опанування концептів академічного рисунку просто неможливо створити електронний графічний об'єкт чи ілюстрацію. Поєднання традиційних методик навчання рисунку із сучасними електронними можливостями зближує академічні вимоги та сучасні способи ескізування й проєктування. Вдалий синтез академічного та експериментального підходів, на основі цифрових інструментів, дозволяє удосконалювати перцептивні здібності, просторову уяву та оперування візуальними елементами. На основі базових знань академічного рисунку, здобувачі освіти мають широкі можливості у створенні нетрадиційних рішень, інноваційних смислів, що сприяє професійному становленню та подальшому зростанню в напрямі художньої майстерності. Сучасні художні течії потребують спеціалістів, котрі здатні запропонувати нестандартні ідеї та нетрадиційну інтерпретацію художніх рішень (Демиденко та ін., 2023: 266).

Виконання рисунку – це не тільки малювання, а передусім кропітка розумова праця, де активізуються усі когнітивні функції людини, поринаючи у світ уявлень. Водночас існують певні закони, які визначають взаємозв'язок розмірів (висоти, ширини, довжини), допомагають з'ясовувати помилки та попереджувати їх допущення. Образотворчість з натури сприяє розвитку законів реалістичного малюнка, а художня творчість – це особистий здобутий досвід, враження, вміння все це передавати на площині (Кардашов, 2007: 124).

У навчанні академічного малюнка, особливо на початкових етапах, провідною в освітньому процесі є роль самого педагога – майстра, який спрямовує діяльність здобувачів освіти, передає базові технічні вимоги про способи та послідовність виконання рисунку на площині. А в експериментальних підходах ключова фігура в освітньому процесі – це здобувач освіти, котрий самотужки здобуває знання, навчається їх застосовувати в стандартних та нестандартних ситуаціях, продукує нетипові ідеї та втілює їх. Завдяки експериментальним підходам, відбувається не просто передача об'єктивної дійсності, а створення якісно нового образу із домінуванням суб'єктивного сприйняття та індивідуального бачення. Педагог виступає як спостерігач, наставник, але не вручається в творчий процес. Сучасні технічні засоби

допомагають більш якісно здійснити ескізування, проєкцію, підібрати кольори та побудувати графічні об'єкти, але базові знання щодо технік академічного рисунку є відправною точкою, основою для подальшого фундаментального розвитку художньої творчості.

Отже, на основі опанування базовими компетентностями, що необхідні в академічному рисунку, формується підґрунтя для розвитку творчого задуму, що є поштовхом до експериментальної, художньої творчості. У процесі виконання академічного рисунку слід усвідомлювати, що відтворення на площині об'єкту це не є точне його копіювання, а індивідуальна інтерпретація зображувального з дотриманням відповідних правил. Тут митець максимально абстрагується від другорядного та зосереджується на основному, відтворюючи зміст зображення чи сюжету. Рисунки можуть бути простими з короткотривалим виконанням й деталізовані з довготривалим відображенням. Завдяки рисунку майбутні митці художнього зображення пізнають світ, відбувається формування цілісного бачення, відточують майстерність художньої інтерпретації зображувальних технік, накопичують досвід (Піддубна, 2018: 97). У процесі навчання рисунку здобувачі освіти мають постійно перебувати в творчому пошуку, а експериментальні підходи дозволяють розширити їх кругозір та створити умови для реалізації творчих задумів та креативних ідей. У експериментальних підходах можна поєднувати різні техніки: від традиційних до сучасних і досить неординарних в певних елементах, технічних прийомах, композиціонуванні, деталізації. До того ж можна використовувати різні матеріали для художньої творчості: наприклад, застосування еколайну, технік колажування, «старого» паперу, різноманітних графічних технік, поєднання графічних образів із каліграфічними шрифтами тощо (Стрельцова, 2023: 33).

Експериментальні пошуки сприяють мистецькому розвитку та дозволяють сумлінно відточувати художню майстерність в образотворенні та рисунку зокрема. Сучасні арт-проєкти, креативні інсталяції, дизайн-проєкти є результатом втілення

експериментального підходу, на основі реалізації образної форми, що визначається особистісним самовираженням художника з дотриманням виразно-смыслові цінності рисунка. Передача художніх образів та їх сприйняття активізують потік емоційних відчуттів як автора, так і глядачів. Реалізації експериментальних підходів у навчанні рисунку відбувається на основі дотримання таких постулат: плюральність – визнання цінності багатьох компонентів, що формують єдиний, цілісний образ; подолання розриву між співвідношенням академічного та експериментального (створення єдиного конгломерату, де академічне є базовим, а експериментальне – надбудовою, де фундаментом є художній академізм), втілення естетичного сприйняття у різних його інтерпретаціях без обмежень; максимальне застосування принципу творчої свободи і самовираження, нівелювання видового і жанрового розмежування, переплетення із різними інноваційними течіями сучасного художнього мистецтва (Чирва, 2020: 1172).

Отже, синтез академічного та експериментального підходів дозволяє закріпити здобуті академічні знання про технічні особливості художнього виконання рисунку на площині та відпрацювати класичні художні техніки, а також сприяє розвитку творчої свободи, самовираженню власного емоційного сприйняття об'єктів та явищ, реалізації творчого задуму та розвитку креативності, що забезпечує удосконалення художньої майстерності.

Висновки. Підсумовуючи висвітлене доцільно констатувати, що ключові аспекти навчання академічному рисунку є фундаментальною основою для реалізації експериментальних підходів, а їх синтез сприяє розвитку художньої творчості та підвищенню рівня технічної майстерності у виконанні рисунку, що є базою для опанування інших навчальних дисциплін художнього циклу. В експериментальних підходах активно використовується цифровий інструментарій, але його застосування базується на оволодінні академічними знаннями та традиційними практиками відображення об'єктів на площині, їх пропорційності та деталізації з урахуванням кольорознавства та основ композиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білий В. Академічний рисунок у формуванні теоретичних і практичних навичок студентів декоративно-прикладних спеціальностей. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2021. Вип. 2 С. 192-195 DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-28.05.2021.v2.56> (дата звернення 13.10.2025)
2. Демиденко О., Потапенко М., Потапенко Г. Навчання академічному рисунку, живопису та кольорознавству як основа для розвитку творчого мислення у студентів графічного дизайну. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 66(1). С. 264 – 268 URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2023_66\(1\)_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2023_66(1)_43) (дата звернення 27.10.2025)
3. Кардашов В. М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. 296 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/422791.pdf (дата звернення 14.10.2025)

4. Котлярова Л. Т. Проблеми розвитку творчих здібностей студентів на заняттях академічного рисунку. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2007. № 8. С. 72-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2007_8_10 (дата звернення 29.10.2025)
5. Оленіна О. Ю., Чирва А. Ю. Художньо-науковий експеримент у системі сучасних мистецьких практик. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2020. Вип. 16(2). С. 55-60. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/khud_kult_2020_16\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/khud_kult_2020_16(2)_9) (дата звернення 28.10.2025)
6. Піддубна О. М. Теоретичні основи викладання мистецької дисципліни «Рисунок». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. № 61(1). С. 95–99. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2018_61\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2018_61(1)_22) (дата звернення 23.10.2025)
7. Стрельцова С. В. Втілення сучасних графічних образів у мистецьких експериментах Олега Денисенка (Еколін). *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2023 № 1. С. 29-38 URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45975> (дата звернення 19.10.2025)
8. Чирва А. Художній експеримент в мистецьких практиках постмодернізму. *Етнологічні зошити*. 2020. № 5 № 155 С. 1169–1174 DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2020.05.1169> (дата звернення 23.10.2025)

REFERENCES

1. Bilyi, V. (2021) Akademichnyi rysunok u formuvanni teoretychnykh i praktychnykh navychok studentiv dekoratyvno-prykladnykh spetsialnostei. [Academic drawing in the formation of theoretical and practical skills of students of decorative and applied arts] *Zbirnyk naukovykh prats LОНОΣ*. 2021, 2, 192-195 DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-28.05.2021.v2.56> [in Ukrainian].
2. Chyrva, A. (2020) Khudozhnii eksperyment v mystetskykh praktykakh postmodernizmu. [Artistic experimentation in postmodern art practices]. *Etnologichni zoshyty*, 5(155), 1169–1174 DOI: <https://doi.org/10.15407/nz2020.05.1169> [in Ukrainian].
3. Demydenko, O., Potapenko, M., Potapenko, H. (2023) Navchannia akademichnomu rysunku, zhyvopysu ta koloroznavstvu yak osnova dlia rozvytku tvorchoho myslennia u studentiv hrafichnoho dyzainu. [Teaching academic drawing, painting, and color theory as a basis for developing creative thinking in graphic design students]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 66(1), 264 – 268 Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2023_66\(1\)_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2023_66(1)_43) [in Ukrainian].
4. Kardashov, V. (2007) Teoriia i metodyka vykladannia obrazotvorchoho mystetstva [Theory and methods of teaching visual arts]: Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv/ K.: Vydavnychi Dim «Slovo», 296 p. Retrieved from: https://library.udpu.edu.ua/library_files/422791.pdf [in Ukrainian].
5. Kotliarova, L. (2007) Problemy rozvytku tvorchykh zdibnostei studentiv na zaniattiakh akademichnoho rysunku. [Problems in developing students' creative abilities in academic drawing classes]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*. 2007. № 8. S. 72-78. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2007_8_10 [in Ukrainian].
6. Olenina, O., Chyrva, A. (2020) Khudozhno-naukovy eksperyment u systemi suchasnykh mystetskykh praktyk. [Artistic and scientific experiment in the system of contemporary art practices]. *Khudozhnia kultura. Aktualni problemy*, 16(2), 55-60. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/khud_kult_2020_16\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/khud_kult_2020_16(2)_9) [in Ukrainian].
7. Piddubna, O. (2018) Teoretychni osnovy vykladannia mystetskoï dysypliny «Rysunok». [Theoretical foundations of teaching the art discipline «Drawing»]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 61(1), 95–99. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2018_61\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2018_61(1)_22) [in Ukrainian].
8. Streltsova, S. (2023) Vtilennia suchasnykh hrafichnykh obraziv u mystetskykh eksperymentakh Oleha Denysenka (Ekolin) [The embodiment of contemporary graphic images in the artistic experiments of Oleg Denisenko (Ekolin)]. *Ukrainskyi mystetstvoznavchyi dyskurs*, 1, 29-38 Retrieved from: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45975> [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 13.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025